
OLVG uit de doeken. In een periode waarin de verzekering voor ziekenhuisverpleging nog decennia op zich liet wachten, moesten stichters en bestuurders tal van bronnen aanboren om eerst het ziekenhuis te bouwen en in te richten, en om vervolgens ieder jaar de exploitatie rond te krijgen. Schenkingen, giften, collectes (de gasthuispenning) en gemeentesubsidies waren de belangrijkste inkomstenbronnen. De problematiek is niet anders dan in de vs, maar het waren hier wel de regenten, niet de zusters die het voortouw namen. Deze onzekere financiële basis gaf voortdurend problemen. Zo kon het jaren duren voordat er geld was om een noodzakelijke investering (zoals de aanschaf van een nieuwe röntgenapparaat) te doen.

Het op één na grootste katholieke ziekenhuis van de vroege twintigste eeuw, het St. Jozef Ziekenhuis in Heerlen, had van geldgebrek geen last, omdat het royaal subsidie ontving van de kolenmijnen, die vanwege de talrijke ongevallen een goed geoutilleerde kliniek naast de deur wilden hebben. Ook de exploitatie was hier relatief gemakkelijk, omdat veel behandelingen vanuit het Invaliditeitsfonds werden betaald. Daar stond tegenover dat dit ziekenhuis zich veel meer externe bemoeienis (de overheid, de mijnen, de Sociale Verzekeringsbank) moest laten welgevalen dan bijvoorbeeld het OLVG (Wolf 2004).

Het door de Duitse bezetter afgekondigde Ziekenfondsenbesluit uit 1941, waarbij werknemers verplicht werden verzekerd voor medisch specialistische behandeling en ziekenhuisverpleging, betekende voor alle (katholieke) ziekenhuizen in Nederland een spectaculaire groei van het aantal opnamen en verpleegdagen. En omdat er tijdens de oorlog niet werd gebouwd, kwam de bestaande capaciteit onder zeer zware druk te staan. Patiënten lagen soms in afgeschotte stukken gang een veel vaker in tochtige en gehorige barakken. Op de lange termijn werden de financiële mogelijkheden steeds rianter, in die mate zelfs dat in de jaren zestig en zeventig een naar Nederlandse – maar niet naar Belgische of Duitse! – begrippen een forse overcapaciteit ontstond.

Terwijl het Rotterdamse Franciscus Gasthuis tamelijk op zichzelf stond, onderhielden andere grote katholieke ziekenhuizen sinds begin twintigste eeuw op verschillende niveaus nauwe relaties met elkaar. In het Rotterdamse gasthuis verpleegden de zusters Augustinessen van Delft, een vrij kleine congregatie, terwijl in Amsterdam de al vaker genoemde Zusters Onder de Bogen werkten, die bijvoorbeeld ook het St. Canisius Ziekenhuis in Nijmegen en Calvariëenberg in Maastricht bedienden. Bovendien hadden vooraanstaande artsen in het OLVG nauwe banden met andere steden. De eerste geneesheer-directeur Van Spanje was afkomstig uit het